

Soplavka

Soplavka (malleus, česky vozňřivka) je veľmi nebezpečné nákazlivé ochorenie nepárnokopytníkov (kone, somáre, muly), prenosná na mačkovité mäsožravce a na ľudí. Prebieha väčšinou chronicky s tvorbou špecifických uzlíkov na koži, slizniciach a vnútorných orgánoch, ktoré majú tendenciu rozpadávať sa. Pôvodcom nákazy je baktéria *Burkholderia mallei* (predtým *Pseudomonas mallei*). *B. mallei* je zaradená do druhej kategórie najnebezpečnejších biologických zbraní.

História a rozšírenie soplavky

Choroba je známa od staroveku. Pôvodca bol izolovaný r. 1882 Löfflerom a Schützom. Soplavka bola v Európe veľmi rozšírená hlavne v r. 1921–1934. Na Slovensku bola nákaza definitívne utlmená v r. 1950. V súčasnosti sa vyskytuje hlavne v Ázii, Afrike, blízkom Východe, strednej a južnej Amerike.

Príčina vzniku soplavky

Pôvodcom soplavky je baktéria ***Burkholderia mallei***. Je to gramnegatívna, striktno aeróbna, štíhla, nepohyblivá tyčinka so zaoblenými koncami. V patologickom materiáli sú tyčinky usporiadané samostatne, príp. vo dvojiciach alebo zhlukoch. Pri teplote 55 °C sú baktérie usmrtené za 10 minút. Je tiež málo odolná voči bežným dezinfekčným prostriedkom. Prameňom nákazy sú zjavne alebo latentne choré zvieratá. Tieto kontaminujú svojimi sekrétmi krmivo, vodu a okolie (nádrie, prístroje, čistiace nástroje). Pôvodca soplavky sa do organizmu dostáva najčastejšie ústnou cestou (kontaminované krmivo, voda), ale aj cez poranenú kožu, sliznice, dýchací a tráviaci trakt.

Príznaky soplavky

Soplavka sa prejaví asi o 2–3 týždne až niekoľko mesiacov (inkubačná doba). Môže prebiehať:

- akútne;
- chronicky;
- latentne.

Pri každej forme soplavky vznikajú typicky maleózne uzlíky rôznej veľkosti na koži a podkoží končatín, stranách hrudníka a podbruší. Po ich rozpadnutí vznikajú kráterovité vredy, ktoré sa veľmi ťažko hoja. V okolí vredu a priebehu lymfatických ciev vznikajú nové uzlíky, ktoré sa zase rozpadajú.

- **Akútna forma** soplavky (hlavne u somárov a ich krížencov) – zvýšená telesná teplota, hnisavý výtok z dutiny nosovej aj s prímiesou krvi, vznik vredov na sliznici nosnej dutiny a koži, lymfatické uzliny sú zväčšené a veľmi bolestivé, zrýchlené dýchanie, rapídne chudnutie, úhyn v priebehu 2–3 týždňov.
- **Chronická forma** (hlavne u koní) – symptómy sú závislé od lokalizácie a štádia choroby.
- **Latentná forma** – môže sa vyskytovať aj bez zjavných klinických príznakov – inaparentne, priebeh je rôzne dlhý, môže trvať aj niekoľko rokov.
- **Nosová forma** – hnisavý výtok z dutiny nosnej s prímiesou krvi, na sliznici maleózne uzlíky, postupne sa rozpadávajúce a meniace sa na vredy, ktorých hojenie je pomalé a výsledkom sú lúčovité jazvy.
- **Plúcna forma** – málo typických klinických príznakov – okrem zvýšenej unaviteľnosti zhoršenie výživového stavu, občasné horúčky, v pokročilom stave vývoja choroby kašeľ a dýchavičnosť.

Diagnostika soplavky

Diagnóza sa stanoví na základe výsledkov klinického, alergologického (očná maleinizácia), mikrobiologického a patologicko-morfologického vyšetrenia.

Diferenciálna diagnostika

Do úvahy prichádza tuberkulóza, melioidóza (pseudomalleus), korynebakteriόza a aktinomykóza.

Liečba soplavky

Vzhľadom k tomu, že prípady soplavky u ľudí sú veľmi zriedkavé, existuje len obmedzené množstvo informácií o antibiotickej liečbe. Odporúča sa penicilín, tetracyklíny, chloramfenikol.

Prevencia soplavky

Vakcinácia sa nevykonáva. Zvieratá podozrivé z nákazy alebo choré sa neliečia. Diagnostikované zvieratá sú utratené a ich telá zneškodnené. Zvieratá podozrivé z nákazy sa izolujú a opakovane vyšetrujú.

Riziko nakazenía sopľavkou

Okrem ľudí, starajúcich sa o postihnuté zvieratá, nebezpečenstvu nákazy môžu byť vystavení jedinci manipulujúci s infikovaným zvieratom alebo materiálom (veterinári, laboratórni pracovníci, mäsiari, jatoční pracovníci).

Odkazy

Související články

- Burkholderia mallei

Literatúra

- ŠVRČEK, Štefan. *Bakteriálne a mykotické choroby zvierat*. 1. vydání. Košice : M & M, 1998. ISBN 8088950031.
- SLANINA, Ľudovít a Jozef SOKOL. *Vademecum veterinárneho lekára*. 1. vydání. Bratislava : Príroda, 1991. ISBN 80-07-00419-X.
- BADALÍK, L. *Vademecum medici*. 1. vydání. Martin : Osveta, 1995. ISBN 80-217-0506-X.